

J O V E N Í V O L A

Maig 1957

Seguim la marxa acostumada sense cap esdeveniment que ens trenqui el fil habitual de la continuïtat del nostre camí. JOVENÍVOLA té prop de dos anys i es disposa a oferir un nou número, entre les seves activitats que procurem que no s'apaguin. Justament ara s'acaba de tancar el termini d'admissió d'articles per al nostre II Concurs, i, recentment, també hem anunciat l'última Sessió Cultural del curs i el Sopar de Germanor, ara ja costum.

I seguint aquesta continuïtat de què us parlàvem heus ací la nostra tasca del present mes...

L A C A N Ç Ó P O P U L A R

La cançó popular, la cançó anònima, tramesa de pares a fills a través de generacions, i que, de tan antiga com és s'ignora el nom del seu autor, ha desvetllat en els temps moderns un interès grandíol i justificadíssim, no solament aquí a Catalunya, on compta amb tants devots, sinó també en altres regions d'Espanya i en nombroses terres de l'estranger.

Aquest desvetllament en pro de la cançó popular, començà a mitjans del segle XIX, i es produí el cas curiosíssim, que, descomptada Rússia, foren les petites nacions les que més impuls donaren en recollir i classificar les tonades característiques de llur poble. Així Noruega, Irlanda, Hongria, Bohèmia, Flandes, Armènia, sense que tardés gaire en afegir-s'hi Catalunya.

Milà i Fontanals, amb la seva obra "Romancerillo Catalán" començà la recerca de cançons a casa nostra, i seguiren després d'ell Francesc Pelai Briz, Pau Bertran i Bros i altres distingits literats. Però els músics no s'havien adonat encara de la riquesa que per a ells representaven les tonades populars, i del profit que més tard n'havien de treure per tal de poder donar un segell inconfusible, un segell propi i ben definit a llur producció musical, constituint la base d'una escola genuïna-ment catalana.

Fou l'il·lustre Mestre Felip Pedrell qui prengué seriosament l'estudi del folklore, recollint amb veritable entusiasme i gran amor les cançons populars de la comarca tortosina, d'on era fill, i estenent la

recerca per tot Catalunya, mentre encomanava la seva afició als amics que tenia per diverses regions d'Espanya, i amb els quals feia l'intercanvi de cançons. Això li permeté reunir el riquíssim arxiu de cançons i ballets que constitueixen el seu "Cancionero", l'obra dels seus amors, i que fins els darrers anys de la seva vida no li fou permès imprimir, degut a la indiferència general dels editors.

El lloc d'honor que aquests preuats materials ocupaven en les biblioteques públiques i particulars, no era el més a propòsit per tal que l'aficionat de gust refinat, i amb ell el gros públic, tinguessin esment del valor artístic d'aquelles cançons. Era precis oferir-les davant d'ells d'una manera més atractiva i temptadora. Amb tal objecte publicà Francesc Alió el seu recull de cançons populars catalanes harmonitzades, que si bé despertà el més viu interès i entusiasme dintre un limitat cercle d'artistes i literats, tardà encara un bon xic a rebre la franca i espontània aprovació del públic en general.

Lluís Millet i Amadeu Vives havien de fundar ben prompte l'Orfeó Català. L'acció d'aquesta institució que tantes energies ha desvetllat dintre i fora de Catalunya amb el seu exemple vivent, no l'haig de ressenyar aquí. Diré només que en fundar-se l'Orfeó Català, s'establien les normes per les quals havia de regir-se la nostra música, i el renaixement d'aquesta cal veure com era edificat de la manera més sòlida sobre la base de la cançó popular catalana. Inspirant-se en ella, les nostres primeres figures musicals Pedrell, Nicolau, Millet, Morera, Pujol, i tots els altres mestres que han seguit llurs petjades, pogueren escriure tantes pàgines formoses com admiren ja avui, junt amb el poble català, molts públics forasters conoixedors de llurs mèrits. El repertori coral català no té actualment competidor. Eminent mestres de l'estranger així ho han afirmat i hom de creure sincera llur apreciació.

Quin màgic encís té la cançó popular per a conduir-nos a una tan bella i esplendorosa manifestació musical? És que la inspiració és un do del Cel i no la troben tots els qui la cerquen, en canvi el qui posseeix tan magnífic do, el dona ample i generosament. Hom de creure, doncs, que abans que la música es formés mitjançant l'estudi, ja la cançó existia, creada per l'home ignorant de la tècnica. I com no havia d'ésser natural i senzilla, admirablement melòdica, bella i graciosa, en la seva simplicitat, si Déu l'havia inspirada a l'humil camperol, al rústec pastor, a l'esquerp mariner?

Els exemples musicals més antics que es coneixen són tots ells simples melodies anònimes, que el poble cantava, alternant-les amb el bell ritme de la dansa. I es de notar que abans de l'expansió instrumental, ja la polifonia vocal havia assolit el seu màxim esplendor en els segles XVI i XVII.

Les obres corals d'aquests segles degudes a Palestrina, Victoria, Morales, en la música sagrada, i Jannequin, Roland de Lassus i Brudieu en el cant madrigalístic, tenen per fonament la cançó popular, i si bé se'n desprongueren els primers esmentats en compondre música religiosa, fou degut que l'Església en el Concili de Roma la va prohibir, car no podia permetre que els cants profans ressonessin sota les voltes dels temples, barrejats amb els cants litúrgics.

Així mateix, la música instrumental en llurs començaments prengué per fonament la música popular. La major part de les obres antigues per a tecla que es conserven són glosses de cançons populars i danses, que a pesar del gust arcaic que contenen, conserven, però, la frescor de cosa genuïnament entenedridora.

Dintre d'una forma més lliure, els clavecinistes francesos del segle XVII i principis del XVIII, tracten de manera graciosa i exquisida els temes populars, fins arribar als mestres clàssics, els quals fan ja ostentació d'un estil autènticament personal. No vol dir, però, que abandonessin completament aquells temes populars, que, d'una manera clara i definida es troben en alguns passatges de les seves obres. Haydn i Beethoven per no citar-ne d'altres, ens en donen sovint exemples magnífics, tan en llurs sonates, quartets o simfonies.

Els alemanys sempre han estimat la cançó popular, i entre els autors romàntics successors de Beethoven hi trobem abundoses mostres. Escolteu pàgines de Weber, Schubert, Mendelssohn, Schumann, inclús Wolf, el més modern dels romàntics alemanys, i en elles la ingenuïtat i pregona bellesa de temes, us descobriren el seu origen popular.

Però en els temps moderns, la cançó popular és tractada d'una manera totalment diferent, podríem dir d'una forma més científica. Baixa de la muntanya fins al laboratori del músic. Ja he dit abans, amb quin interès foren recollides pels diversos països les seves tonades populars, i això féu que l'aparició d'infinïtat de reculls no es fes esperar gaire. És que el compositor no en va tenir prou de fer-se seva la melodia d'una cançó i tractar-la i desglossar-la amb més o menys encert. Necessitava i cercava fer-se seva l'ànima del poble, amb l'estudi minuciós i profund del seu folklore musical, sondejant la cançó fins l'arrel, i d'aquesta manera manifestar amb les obres creades l'aire de raça, que es faria inconfusible amb el de les altres nacions.

Ja veieu, doncs, com la salvació de l'art musical ha estat la cançó popular, amb els seus matisos, amb sentiments tendres i variats, amb els seus ritmes lliures, amb les seves riques modalitats, i sobretot, per l'esperit que l'ànima i li dona el viu i ple caràcter de la terra.

Feliç el poble que canta i estima la seva cançó ! Heus ací una de les missions a complir pels nostres Orfeons. Cantar i propagar la nostra cançó, perquè el poble que les canta, no morirà mai, puix que, l'aguantarà la tradició feta roca viva, i la joia radiant del deure complet.

JORDI SALVAT

EL GRUP DE JOVENESA

Són diversos els agrupaments que s'han format entre els cantaires del nostre Orfeó Català: l'"Agrupació Excursionista de Catalunya", "Els Zaffis", "Grup de Jovenesa" i "Penya Grill".

JOVENÍVOLA ja us va parlar dels gaffis, que formaven una penya de caràcter humorístic, igual que la "Penya Grill".

Avui dedicarem uns notes al "GRUP DE JOVENESA", constituït per unes quantes senyoretes. Tenia un caràcter de germanor. Organitzava vetllades artístiques, excursions i visites culturals.

Fou fundat l'any 1922 i encara resten algunes de les cantaires que en formaven part: Carne Jové, que n'ostentava la presidència, Carne Barbany, secretària, Teresa Saló, tresorera, Enriqueta Codina, Júlia Arana, Teresa Posiello... No sé si deixo d'esmentar-ne alguna.

La seva primera excursió fou al Masnou, per tal de fer una saluta-

ció al Mestre Lluís Millet (a.c.s.), que quedà molt complagut de la visita, prova d'afecte i estima realitzada per les cantaires del "GRUP DE JOVENESA".

La primera vetllada artística literario-musical tingué lloc a l'estatge de l'"Agrupació Excursionista de Catalunya", el dia 17 de desembre del 1923. Hi prengueren part les senyoretes Emília Teixidó, Josepa i Pilar Sellés, Enriqueta Codina, Maria Balenyà, Aurèlia Pérez, Teresa Poesiello... i els cantaires Srs. Francesc Torra, Josep López i Enric Sirarols. En aquesta sessió fou gentilment invitada la Professora de l'Orfèó, Sra. Emerenciana Wehrle (a.c.s.). Aquesta festa tingué un èxit extraordinari, cosa que animà a organitzar-ne d'altres.

Entre les moltes excursions que vam fer, recordo les del Castell de Burriach, Santa Fe del Montseny, Tagamanent...

Una de les visites que complagué tots els que hi assistiren, fou la que efectuàrem a les caves del xampany Canals Nubiola, de Sant Esteve Segrovires. Hi acudí tan gran nombre de cantaires, que ens veiérem obligats a reservar dos vagons del tren. Al matí férem la visita a les caves on el xampany anà a "tuti ple", i a la tarda fórem invitats a la residència dels senyors propietaris de les caves, on ens obsequiaren amb un esplèndid berenar i, altra vegada, xampany. Nosaltres, per tal de correspondre a tanta gentilesa, cantàrem algunes cançons que foren acompanyades al piano per l'esposa d'un dels esmentats senyors. Fou una visita molt agradable.

Cal fer remarcar que totes les excursions, visites i altres actes es portaven a terme d'acord amb l'entusiàstica col.laboració de l'"Agrupació Excursionista de Catalunya".

Les excursions que es feien eren sempre molt concorregudes, especialment les que es realitzaven pels voltants de Barcelona. Hi assistien molts cantaires, ja que tots els actes que organitzava el "GRUP DE JOVENESA" els eren anunciats. Entre els choristes més assidus recordo en Mateu Piguillen, l'Enric Nin, l'Enric Sirarols, per esmentar els que encara formen part del Chor.

A l'excursió que férem a Sant Miquel del Fai hi assistí molta gent. En emprendre el camí de retorn, però, ens va ocórrer un petit incident. Venia també amb nosaltres el pare de la cantaire senyora Permanyer, i com ja tenia alguns anys no podia seguir el nostre pas. En arribar a Sant Feliu, l'auto ja havia marxat; ja podeu imaginar-vos l'angúnia que tots passàrem. Jo vaig reaccionar de seguida. Vaig anar a trobar la direcció dels serveis de cotxes de línia i, després de molt bregar i insistir, vaig aconseguir que ens possession un auto especial, el qual ens traslladà a Sabadell, on poguérem agafar el tren i retornar a Barcelona.

Ja que parlem d'excursions, he de dir que actualment hi ha un grup de cantaires que es dedica a fer-ne. N'han realitzades moltes, per cert ben muntanyenques. Jo estic admirat del bon comportament d'aquest grup, que mereix el millor elogi i que molts haurien d'imitar.

També col.laborà en les tasques del "GRUP DE JOVENESA" l'escriptor i poeta Josep Barbany ("Pep del carril") (a.c.s.), pare de la cantaire Carme Barbany. L'esmentat senyor sentia un gran entusiasme per a l'obra que realitzaven.

Com que totes les coses no tenen sempre una continuïtat, el "GRUP DE JOVENESA" acabà per fondre's totalment, ja que l'entusiasme anà minvant de mica en mica. Això mateix passà amb els "Zaffis" i la "Penya Grill". Alguns components de l'esmentat grup ingressaren, aleshores, a l'"Agrupació Excursionista de Catalunya", on desenrotllaren una tasca molt intensa. Avui en-

cara l'"Agrupació" manté tota la seva plenitud; és aquest l'únic agrupament fundat pels cantaires, que continua essent viu, i podem dir que el proper mes de juny celebrarà el seu 45è aniversari.

Actualment, tenim JOVENIVOLA, que és benvolguda i estimada per tots nosaltres, car realitza una molt meritoria tasca. Jo sols desitjo que JOVENIVOLA tingui la mateixa continuïtat que ha tingut i té l'"Agrupació Excursionista de Catalunya", cosa que no dubto que serà així, ja que els seus directius hi posen tot el seu saber amb una voluntat digna de tot elogi.

EMILI JOVE

LLUIS MARIA, "PREDICADOR"

=====

Els lectors d'aquestes ratlles que han estat a la nostra església de Sant Felip Neri, plaçada al cor de la ciutat vella, s'hauran adonat, sens dubte, dels dos grans quadres que exornen el creuer del temple, obres mestres del gran artista que fou Joan Llimona, amic insigne de l'Orfeó Català. El de la banda de l'Evangeli ens mostra el Sant celebrant la Santa Missa. És al moment de l'elevació de la Sagrada Hostia. Tot l'altar està inundat de llum, i el rostre del Sant en resplendeix d'una faísó meravellosa. I bo i elevant la Sagrada Forma, ell mateix s'eleva del sòl, endut pel seu fervor infrenable. Els qui tenen la sort d'assistir a la missa celebrada pel Pare Felip no poden resistir tanta claror i es tapen els ulls amb les mans i acalen el rostre, en suprem senyal de reverent adoració.

El quadre de la banda de l'Epístola ens mostra una escena ben diferent i, de bell antuvi, potser un xic estranya. En un paisatge des d'on s'albira la veïna ciutat de Roma, al peu d'una arbreda i sota la protecció d'un quadret de la Mare de Déu que penja d'un dels arbres, veiem Sant Felip acompanyat d'alguns altres Pares i d'un grup de seglars, en llur majoria joves. Davant d'ells, a peu dret, un minyó està declamant quelcom, escoltat atentament per tots els concurrents a l'acte. Aquell minyó graciós està "predicant" un sermonet que li ha escrit un dels Pares de la Congregació de l'Oratori.

Aquesta escena es repetí moltes vegades en la vida del Sant Fundador, que trobava el seu goig de rodejar-se d'infants i jovenets, i els feia intervenir en les festes religioses i d'honest esplai que organitzava sovint, per fer-se'ls més seus i encaminar-los pels viarans de la virtut.

La Congregació barcelonina heretà del Sant l'amor als infants i als joves. I per tal de seguir més de prop les petjades del seu Pare, fa cosa de tres quarts de segle que establí també la pràctica del "Sermonet del Noi", esdevinguda ja tradicional a casa nostra. Dos o tres cops a l'any, en una de les funcions religioses de l'Oratori, puja a la troneta típica de les nostres esglésies un escolanet per "predicar-hi" el seu sermonet, que prèviament li ha escrit el Pare encarregat de l'Escolania. I els habituals concurrents a la nostra església escolten atents i ombadalits les paraules d'edificació cristiana que brollen dels llavis purs de l'infant. I ben segur que, del Cel estant, Sant Felip en deu tenir un gran plaer i deu benoïr el "sermonet" i el petit "predicador", perquè les seves paraules fructifiquin en les ànimes dels oients.

Pels volts de l'any 1915 -- no puc precisar ara la data exacta -- Lluís Maria Millet formava part de l'Escolania felipona de la nostra ciutat. El Pare que llavors en tenia cura tingué la bona pensada de designar-lo per a predicar el "sermonet" en una de les funcions acostumades. I trençant en part la tradició, tingué l'encert de no escriure ell mateix el sermonet, sinó de demanar al Mestre Millet que fos ell qui escrivís per al seu filllet les paraules que havia de predicar des de la troneta del temple felipó.

Jo, llavors, formava part també de l'Escolania felipona; però tenia només uns quinze anys i he de confessar, mig avergonyit, que la meua memòria no registra res de l'acte en què Lluís Maria Millet adreçava la seva paraula d'infant als fidels que omplien aquella tarda l'església de Sant Felip Neri de la Barcelona vella. Anys més enllà, però, formant ja part de la Comunitat felipona, vingué a parar a les meves mans una còpia del "sermonet" predicat per Lluís Maria i escrit pel seu pare. El vaig llegir i rellegir moltes vegades, i sé que parlava de música - naturalment - i de Palestrina, el gran músic penitent del Fundador de l'Oratori. Podem comptar con guardava gelosament la precada còpia, entre els nous papers més estimats. Però vingué la revolució del 1936, que en foragità de la meua plàcida residència oratoriana i en robà totes les meves coses, i entre elles, també el "sermonet" de què en sentia tan gelós. I l'he perdut per sempre !

Quan l'any 1938 tinguí la sort de posar-me en relació amb el Mestre Millet, en una de les meves habituals visites a la seva casa d'El Mas nou, per a celebrar-hi la Santa Missa i administrar-hi els Sagraments, li vaig parlar del cèlebre "sermonet", amb l'esperança que el Mestre en guardés l'original. Però, per dissort, la meua esperança es veié fallida: el Mestre no el tenia i gairebé s'havia oblidat que ell mateix, a través del seu fill, hagués "predicat" a la nostra església. Havien passat tants anys i tantes coses ! El "Sermonet del Noi" de Millet pare i fill estava definitivament perdut ! Creureu que no m'he sabut resignar mai d'una pèrdua tan sensible ?

JAUME GARCIA, C.O.

CURIOSITATS DE LA BIBLIOTECA

Amic lector: Ja sé que estàs assabentat que el nostre Orfeó posseeix una Biblioteca molt important, amb una gran quantitat de llibres escollits i selectes. També sé que, malgrat ésser una riquesa bibliogràfica considerable, no tots els llibres són estimats com amens per a tothom; perquè, com és natural, i ací precisament rau el lliure albir, l'autodeterminació que el Summum Creador concedí a l'home, cadascú és lliure de triar per a la seva lectura aquells llibres que més s'adiguin amb les seves preferències, amb els seus gustos o amb les seves conveniències i utilitats.

Però, si ets tan dòcil que et deixis portar de la mà i acceptes benèvolament el meu modest guiatge (modest perquè només sóc un afeccionat a treure la pols dels llibres, i res més), si em vols seguir, dic, obrirem algun armeri i mirarem si troben alguna obra que, examinada amb atenció, ens pugui, si més no, distreure a tu i a mi.

Aquest és, almenys, el meu propòsit.

Provem-ho ? Sí... ? Doncs, son-hi !

Començarem per la Biblioteca musical i obrírem l'armari dit de les "Reserves", perquè el material que conté, pel seu valor, no es pot deixar sortir de la Casa.

Ja és obert i traiem un dels llibres més petits que hi ha. És un volumet de 14 centímetres d'alçada per 10 d'amplada. Duu una coberta de pergamí i va ésser imprès a principis del segle XVII.

Es tracta d'un Manual que ensenya les maneres de tocar la guitarra castellana, la guitarra catalana - diu - i la vandola (Sic). (Bandola, instrument petit de 4 cordes, semblant al llaüt).

Company lector, no et decepcionis i no et creguis pas que pretengui fer-te tocar la guitarra, si és que això no et plau. Precisament jo sóc un "desguitarrat", perquè no posseeixo aquest famós instrument, com sóc també un "desheretat", perquè no he cobrat mai cap herència.

Deixarem de banda, doncs, el text del Manual que parla de l'ensenyament i ens referirem, només, a les curiositats que suggereix el llibre que avui hem escollit. Et diré, això sí, que d'aquesta obreta i de la personalitat del seu autor, en va fer un extens estudi i un bon elogi l'il·lustre musicòleg, Mestre Felip Pedrell, en el seu "Diccionario Biográfico y Bibliográfico de Músicos Españoles."

L'autor de l'esmentat Manual va ésser Joan Carles Amat, i la primera curiositat és que era metge i un dels més distingits en la seva època, darreries del segle XVI i començaments del XVII. Nasqué a Monistrol, estudià la Medicina a València i fou el metge del Monestir de Montserrat.

Va publicar diverses obres sobre medicina, i com que sentia una noble afecció a la música, especialment al cant i a la guitarra (que no ha estat sempre només per executar flamenc i "cante jondo"), d'ací el seu Tractat sobre aquest instrument, que tingué molt d'èxit en el seu temps. Però, ja veurem com la causa principal d'escriure'l va ésser una altra.

L'exemplar que tenim al davant, o sigui el de l'Orfeo, fou editat a Girona, sembla l'any 1639, i és dels únics que existeixen. La primera edició es féu a Barcelona, el 1586.

Malgrat tenir solament 56 pàgines i estar dedicades, les primeres, a una Carta-pròleg i uns Sonets i haver-n'hi d'altres amb diferents gravats, està dividit en dues parts, una en castellà i l'altra en català. Val la pena de llegir el títol de cada part, no gens curts, però que semblen dos poemes. Llegiu-los:

1r. " GUITARRA ESPAÑOLA, Y VANDOLA en dos maneras de Guitarra, Castellana, y Cathalana de cinco Ordenes, la qual ensenya de templar, y tañer rasgado, todos los puntos naturales, y b, mollados, con estilo maravilloso.

Y PARA PONER EN ELLA QUALQUIER tono, se pone una tabla, con la qual podrá qualquier sin dificultad cifrar el tono, y despues tañer, y cantarle por doze modos. Y se haze mencion tambien de la Guitarra de quatro ordenes. "

2on. " TRACTAT BREU, Y EXPLICACIO DELS PUNTS de la Guitarra en Ydiona Cathalà, ajustat en esta ultima impressio de la present obra.

PERA QUE LOS NATURALS QUE gustaran de aprendror, y no entendràn la explicacio Castellana pogan satisfer son gust ab est breu, y compendiós estil. "

Són copiats textualment. Ja pot observar-se com el castellà emprat pel bon doctor, no és pas el de Cervantes, malgrat d'ésser contemporanis; ni el català és el dels nostres clàssics. Portocant aquest darrer punt, és cert que a últims del segle XV comença la decadència de la llengua catalana. Però, Joan Carles Anat, com a home conscienciós, a més de bon metge el que volia era que castellans i catalans entenguessin el seu Tractat... i toquessin la guitarra.

I això, per què? Ell mateix ho explica en el pròleg de la seva obra, que també és curiós de llegir:

" La cólera de España ha sido la causa mas principal (discreto lector) que aya sacado á luz esta obrecilla, porque veo que ninguno es tan flemático como es honesto para enseñar el arte de tañer la guitarra, y así no se maravillan los que deseavan ser instruydos en esta arte, si al cabo de tres dias sus maestros estaban muy cansados de enseñarles, porque nostiene tan oprinidos á todos los Españoles este humor colérico, que qualquier cosa que emprendamos, por corta que sea, nos parece muy larga."

Segueix explicant l'objecte del seu llibre, i acaba dient:

" ... para que sirva de maestro, y tambien para que los dicipulos della no estén sujetos á tanta miseria como es la que nos dà este humor. "

És curiós, doncs, el cas d'aquest metge que va escriure, simultàniament i entre altres obres, un "Tractat de pesta" i un "Tractat de guitarra", i aquest darrer, segons la seva explicació, a conseqüència i per causa, precisament, de l'epidèmia que assolava Espanya i també Catalunya. Així demostrava el seu amor a la Humanitat adolorida, i ambdues coses degueren ésser d'utilitat als malhaurats païsans del bondados doctor-músic.

I ara, pacient llegidor - si és que n'has acompanyat fins aquí -, dirò que Déu ens guardi de fer d'erudits i d'entrar en consideracions sobre l'estat de la Medicina i de la sapiència dels metges tres o quatre-cents anys enrera. Hom s'imagina, però, aquelles caricatures, que tu hauràs vist també, en les quals apareixen els deixebles d'Hipòcrates o de Galèn (o de tots dos alhora), amb una grossa xeringa sota del braç, no pas per a donar injeccions a la vena. I els barbers, que feien de cirurgians, amb les eines de sagnar els pobres malalts que queien abatuts per la malaltia, de primer, i a les mans dels Figaros, després.

En lloc d'endinsar-nos en trencacolls, que no ens servirien per a descobrir cap nou antibiòtic, continuarem una mica més amb el nostre simpàtic Joan Carles Anat, per dir-te que també va publicar un llibre sota el títol "Quatrecentos aforismos catalans", que obtingué una gran popularitat, fou traduït al castellà i a d'altres llengües i per espai de molts anys serví de text en les escoles primàries.

El qui fou il·lustre prelat i publicista, Dr. Fèlix Torres Amat (que no tenim notícia que fos parent de Joan Carles Amat), en el seu "Diccionari Crític d'Escriptors Catalans" (que també és a la Biblioteca del nostre Orfeó), editat l'any 1836, va publicar uns quants dels esmentats aforismes.

Com a nostra, copiem els següents:

No sies mai lo primer
De dir coses del tercer.

Si alguns parlen de secret
No t'hi acostes, que és mal fet.

Del sacerdot les sobres
Sempre han d'ésser dels pobres.

Lo millor bocí del plat
Sia per qui t'ha engendrat.

Quan voldràs xuclar un ou
No facis aquell clou, clou.

A fe que és pesada cosa
La persona molindrosa

Lo pagès sempre ha d'estar
Prop dels que fa treballar.

Sempre les festes majors
Causen al ventrell dolors.

Seràs tingut per molt savi
Si dissimules lo agravi

Quan amb algú parlaràs
No t'acostis prop del nas.

Amistat per interès
No dura, perquè no és.

Sempre lo bon català
Diu: ¿què menjaren donà ?

Acabaren aquesta tria dels aforismes de Joan Carles Amat, esmentant els dos següents, sempre d'actualitat:

Si mires els estaments
Tots els veuràs descontents.

Lo qui diu que ja sap prou
Té lo cap més gros que un bou.

Arribats al final, amable lector, no sé si t'haurà distret aquesta primera visita a les curiositats de la Biblioteca del nostre Orfeó. Almenys però, haurem tret la pols d'un llibre i de l'oblit el nom d'un notable personatge català, el netge-músic del segle XVIIIè., Joan Carles Amat.

M. FIGUILLEM.

MÚSICA, MÚSICS I INTÈRPRETS

Es palpable la influència del món on es viu, del medi on s'ha desenrotllat l'educació i del pes de la tradició que s'arrossega. Hi ha sentiments que no es poden improvisar i actituds que en determinades condicions no poden ésser reproduïdes. Hem tastat un excel·lent moviment de concerts motivat, entre altres coses, per la visita de les orquestres de Dresden i de Cleveland. També hem vist que la diferència fonamental del seu tremp interpretatiu depèn precisament d'això.

La vida musical s'ha desenrotllat a Amèrica sense extractes anteriors, cosa que no porta cap perjudici en contra de les seves possibilitats i realitzacions; ben al contrari, seria interessant estudiar les disposicions artístiques d'un poble jove i verge. També és curiós que Amèrica hagi donat més intèrprets que compositors i paral·lelament dintre del camp artístic hagi produït personalitats més acusades en altres branques. L'obra americana que ens oferí en primera audició l'Orquestra de Cleveland, "Music for orchestre", d'un compositor fins ara desconegut per nosaltres, Wallingford Riegger, és completament grisa i superficial, i per altra part no la veiem especialment representativa de res i creiem que als Estats Units existeix música de més importància, encara desconeguda aquí, perquè entre la genialitat i la simple divagació sense contingut hi ha un terme mig, constituït per obres excel·lents i estimables. En fer aquestes consideracions generals deixem al marge l'obra de Gershwin, que constitueix un fenomen importantíssim que s'ha d'estudiar des d'un altre angle.

Parlant d'altra cosa, l'Orquestra de Cleveland és magnífica. Admirem particularment la sonoritat i tècnica de la corda i la unitat del conjunt. Considerem com a punt culminant del programa la interpretació de l'"Ocell de foc", de Strawinsky.

La Filharmònica de Dresden és posseïdora d'una brillant tradició que li dona un aplom i mesura extraordinàries. Els seus músics són profunds i les seves interpretacions severes. Heinz Bongartz, igual que Furtwaengler, té una marcada tendència a sacrificar la velocitat en benefici de la claredat, especialment en la "Cinquena", de Beethoven i en la "Patètica", de Tchaikovsky, obra pesadíssima, malgrat la seva magnífica interpretació. Trobarem d'excepció les versions de la "Leonora" nº 3, de Beethoven, el "Don Joan", de Strauss i la "Sisena Simfonia", de Schostakowitsch. "L'Ocell de foc", massa germànic en certs moments.

La "Sisena", de Schostakowitsch fou donada en primera audició a la nostra ciutat. El primer temps, "Largo", està constituït per un desenrotllament solidíssim i consistent, tal vegada una mica monòton. La resta de la Simfonia posseeix més moviment i està escrita amb un sentiment rar, mig indiferència, mig causticitat.

Ha estat interessant conèixer aquesta obra, però hem de remarcar que Schostakowitsch no posseeix una personalitat ben definida, com per exemple Prokofieff. Senyalem finalment, altra vegada, la qualitat col·lectiva i individual de l'Orquestra, així com l'èxit obtingut en els dos concerts.

- - - - -

Claudio Arrau tocà per a la "Cultural", acompanyat de la nostra Orquestra Municipal. Sense estendre'ns gaire, direm que la seva fama és a bastament justificada. Posseïdor d'un sentit interpretatiu personal i su-

peditat a les exigències generals de l'obra - estil i limitació de les diferents capes d'intensitat sonora - Arrau sap situar-se en el seu lloc precis acomodant i dirigint amb gran encert les seves facultats extraordinàries.

LL. M. L.

ACTIVITATS

VI SESSIÓ CULTURAL. Ferran Soldevila fou, aquesta vegada, qui realitzà la nostra VI Sessió Cultural. Ens parlà d'una de les figures més geganteres de la nostra història: Jaume I, el Conqueridor.

Desenrotllà breument - ja que la vida i fets del nostre Rei són llargs i complexos - els moments més sobresortints de les seves gestes.

El seu naixement a Montpeller. Quan fou lliurat a Simó de Montfort. Estada al castell de Montsó. El casament amb Elionor de Castella. Els fets més importants: Conquesta de Mallorca i València. Mort del Rei.

Montpeller, any 1208. Fill del Rei En Pere i de Maria de Montpeller. Simó de Montfort, que havia guanyat terres al sud de França, féu amistat amb el Rei En Pere i li demanà que li lliurés el seu fill, en Jaume, per tal d'educar-lo.

Mort el Rei Pere a la batalla de Muret, Jaume fou reclamat a Simó de Montfort, ja que era l'únic successor. Fou reclòs, aleshores, al castell de Montsó, on habità durant quatre anys en companyia del Comte de Provença, poc més gran que ell. Aquí demostrà ja el seu afany de llibertat i el seu desig de lluita contra els sarraïns. Així ens ho diu en la seva Crònica: "E quant nos fom de edat de nou anys, e que no'ns podien aturar en Montso, a nos ni al comte de Proença, (tant ne voliem exir), e car era necessari a la terra, fo acort del mestre e dels altres, que ns lexassen exir d'aquel loch".

Als tretze anys, seguint el consell dels homes de cort, es casà amb Elionor de Castella; el mateix dia fou armat cavaller, a Santa Maria de l'Horta de Tarassona: "E fo la nostra cavaleria en Sancta Maria de la Orta de Teraçona, e oyda la missa de Sent Espirit nos cenyim la espasa, que prenguem de sobre l'altar".

Les gestes màximes de la seva lluita contra els sarraïns foren la conquesta de Mallorca i València.

Fou a Tarragona, on reunit amb els nobles de Catalunya, concebí el projecte de conquerir Mallorca. El dia 6 de setembre del 1229 partiren del port de Salou. En terra, una gran multitud els acomiadava: "E faya ho bel veer, a aquels que romanien en terra e a nos; que tota la mar semblava blanca de les veles: tant era gran l'estol".

El Rei tenia, aleshores, vint-i-un anys i es trobava en la plenitud de les seves facultats; res no temia i vencia sempre tots els obstacles.

La conquesta no fou llarga. El 21 de desembre del mateix any tingué lloc la presa de la ciutat de Mallorca. L'ajuda de Sant Jordi es fa ben palesa en aquesta batalla: "E segons que'ls sarraïns nos comptaren, deyen que viren entrar primer a cavall un cavaller blanch ab armes blanques; e

ago deu esser nostra creença que fos Sant Jordi, car en estorias trobam que en altres batalles l'an vist de crestians e de sarraïns moltes vegades".

La conquesta de València fou més llarga que la de Mallorca: Lluïtes, treves, convenis...

Presa la ciutat fou hissada la senyera del Rei Jaume: "Per tal que sabessen los crestians que nostra era Valencia, y que cap mal no'ls fessen, que metessen nostra senyera en la torra que ara es del Temple. Quan vegegrem nostra senyera sus en la torra descavalcarem del cavall y plorarem de nostres ulls, y besarem la terra per la gran mercé que Deu nos havia feta".

Malalt ja, morí a València el 27 de juliol del 1276, després d'haver lliurat l'ospasa a l'Infant Pere.

Heus ací un resum del que fou la dissertació de l'insigne historiadore, Ferran Soldevila, al qual tributaren una forta ovació tots els assistents.

CONCERT MATINAL. En el sisè concert organitzat per Joventuts Musicals i el Patronat de l'"Orquestra de Càmera Solistes de Barcelona", actuà la Choral TOMÀS LLUÍS DE VICTORIA que dirigeix el nostre subdirector J.J. Llongueres. Van interpretar un programa Schubert, integrat per "Nit clara", "Cançó de l'esperit sobre les aigües" i "El rossinyol".

Tant els components de la Choral com el tenor G. Renom, que també hi prengué part, demostraren una vegada més la seva vàlua i obtingueren una càlida rebuda del nostre públic. Felicitem de cor el Mestre J.J. Llongueres que fou l'artífex de l'èxit.

X.

SECCIÓ FILOLÒGICA

=====

Ortografia (Continuació)

- Ja us recordeu de què vàrem parlar en la lliçó del mes passat ?
- Sí, senyor: de la divisió en síl·labes dels mots catalans, especialment quan cal trencar una paraula al final de ratlla.
- Exacte. I vaig dir que, en aquest cas, calia tenir en compte:
 - a) Repartir els grups ss, rr i l.l, així: pas-sa-nà, ter-re-jar, al-le-gro.
 - b) Ajuntar amb la vocal següent la i i la u situades entre vocals: te-ia, no-iet, di-uen, po-uar.
 - c) També unir amb la vocal que la segueixi la i (o hi) inicial de paraula: io-dur, ian-qui, iu-gos-lau, hie-na, hie-rà-tic.
- D'aquests exemples ja en vàrem prendre nota.

- Doncs avui hi afegirem les següents regles de separació:

- d) Mots que contenen un diftong, o sigui, dues vocals pronunciades dins una mateixa síl.laba. Si la pronunciació recolza en la primera vocal, el diftong és decreixent; si en la segona, és creixent.

En català tenim 9 diftongs decreixents, formats per una vocal qualsevol seguida d'una i o una u. Vegem-los:

ai	(es-pai),	(a-mai-nar)	au	(pa-lau),	(re-cau)
ei	(fei-na),	(re-mei)	eu	(veu-re),	(neu-la)
oi	(co-foi),	(re-noi)	iu	(viu-re),	(piu-la)
ui	(cui-na),	(cui-ta)	ou	(di-nou),	(mou-re)
			uu	(duus),	(duur-ne)

Els diftongs creixents són (darrera una g o una q) :

gua	(quant),	(guan-ter)	qua	(quan),	(qua-li-tat)
güe	(llen-gües),	(ai-güe-ra)	qüe	(qües-ti-ó),	(con-se-qüent)
güi	(am-bi-güi-tat)		qüi	(o-bli-qüi-tat)	
			quo	(quo-ta)	

(També són considerats diftongs creixents les dues vocals dels exemples: te-ia, no-iet, etcètera, i de les inicials io-dur, ian-qui, etcètera.)

De triftongs, o sigui tres vocals dins una mateixa síl.laba, en tenim molt pocs:

El verb guaitar i altres de la seva família; a-guait, e-nai-güeu, ar-güiu, con-tra-dè-ieu

- Permeti'm que l'interrompi. Aquest capítol dels diftongs resulta molt extens.
- Però, si l'apreneu, us serà de molta utilitat en estudiar les regles de l'accentuació gràfica.
- Que encara ha d'explicar més coses referents a la separació de síl.la-bes ?
- Com a curiositat us diré que tenim adoptat un mot, que el Diccionari en diu "terme infantívol", i és el tractament de iaia, equivalent a àvia.

I, per acabar la lliçó d'avui, us posaré uns quants exemples de com cal dividir els mots que contenen un prefix.

Prefix vol dir un element que s'ajunta al principi d'un mot i li fa canviar el seu significat. Són els mots compostos.

Mots sense prefix:	alterable	/	Amb prefix in-	inalterable
	altern	/	sub-	subaltern
	hort	/	con-	conhort
			ex-	exhort
	acció	/	trans-	transacció
	eixit	/	des-	deseixit

I la llista seria inacabable (un altre mot amb prefix); car, no tenen fi les combinacions que poden fer-se mitjançant l'addició de prefixos.

- Sap que em "choca" aquest sistema de modificar paraules ?
- També podíeu haver dit que "us feia gràcia".
- Perdoni !
- Bé. Anem a on anàvem, per acabar. Quan hàgiu de separar paraules que continguin un prefix, respectareu la integritat del prefix, encara que vagi seguit d'una vocal. Per exemple:

inalterable	(in-al-te-ra-ble)	subaltern	(sub-al-tern)
conhort	(con-hort)	transacció	(trans-ac-ci-ó)
deseixit	(des-ei-xit)	transatlàntic	(trans-at-lan-tic)

A remarcar: nosaltres (nos-al-tres), vosaltres (vos-al-tres)

P.

NOTICIARI

El Mestre Pau Casals, que fa poc temps sofria un atac cardíac que semblava, en un principi, de gran gravetat, es troba ja avui gairebé restablert. Creiem que ben aviat podrà reprendre la seva vida normal i desitgem que aquest total restabliment esdevingui una realitat.

"ARIA", la jove revista musical que es publica a Madrid, dedicava en un dels seus darrers exemplars un article a l'Orfeó Català. El seu redactor demostra, a través d'aquest treball, una veritable simpatia envers la nostra Entitat. És de lamentar, només, la poca fidel documentació, ja que sofreix alguns errors. El nostre agraïment a la revista "ARIA" per la seva gentilesa de voler honorar així el nostre Orfeó.

El proper dia 16 de juny, es celebrarà, si a Déu plau, el Sopar de Germanor de JOVENÍVOLA amb motiu de commemorar el seu II Aniversari. Com l'any passat tindrà lloc a la Sala Lluís Millet i seran repartits els premis del II Concurs d'articles convocat aquest any. El bon record que guardem tots d'aquest acte tan ple de simpatia desvetllarà en nosaltres el desig de viure'l de nou i pressentim ja des d'ara el goig de veure'ns units tots els amics i seguidors de la nostra revista.

El pròxim número de JOVENÍVOLA, corresponent al mes de juny, tindrà caràcter d'extraordinari. Tenim ja anunciades valuoses col·laboracions, entre les quals podem avançar la de Fel·lix Millet, Lluís Mª Millet, Joan Anton Maragall, Osva·ld Cardona, Pere Ribot, Pvre. No cal dir com agraïm i corresponem a l'afecte que ens mostren amb aquesta gentilesa.

JOVENÍVOLA s'enjoia en aquesta seva efemèride, i és amb la més càlida satisfacció que arribarà a vosaltres en aquest número extraordinari commemoratiu dels seus dos primers anys.

Donem la més cordial enhorabona a la companya cantaire, Montserrat Ferrer, amb motiu de les seves noces celebrades recentment. Robi la gentil parella el nostre afecte i la nostra més sincera felicitació.

El passat dia 18 de maig, tingué lloc al Monestir de Montserrat l'enllaç matrimonial d'Antoni Tomàs i Bonell i Montserrat Roch i Bosch. Ens plau manifestar la nostra més sinceríssima enhorabona a la venturosa parella que, als peus de la Moreneta, han fet l'ofrena del seu amor. Així mateix, felicitem ben cordialment el nostre volgut Mestre Joan Tomàs. A tots ells la nostra més efusiva i cordial gratulació.

El proper dia 26 de maig, si a Déu plau, es celebrarà la VII Sessió Cultural de JOVENÍVOLA. En ella presentarem uns films musicals, cedits gentilmente pels Consolats Nord-americà i Alemany. Els títols dels films són els següents: "Fingal's cave"; "Tanglewood - Escola de Música"; "Festivals de Baireuth"; i "Orquestra Filharmònica de Berlín". Esperem que, seguint la tònica de les nostres Sessions, aquesta serà també força interessant. No dubtem de la vostra assistència.

Igual que l'any passat, JOVENÍVOLA regracia ben sincerament el bon amic Sr. Ramon Guardans i Vallès, per la gentilesa que ha tingut envers nosaltres, en obsequiar-nos amb els premis a atorgar en el II Concurs d'articles d'enguany. Moltes gràcies.

L'Administració del Palau rebé, dies passats, una lletra de la Srta. Maria Lluïsa Díaz Sabatés, de Mèxic, en la qual demana establir correspondència amb un jove de 21 a 25 anys. Per si algun chorista comprès en l'edat senyalada per l'esmentada Srta., té interès en escriure-li, la seva adreça és la següent:

Maria Lluïsa Díaz Sabatés
Castilla nº 186 Colonia Alamos
Zona 13
MEXICO D.F.

